

DN Jammerbugt

Formand: Søren Rosenberg,

Perikumvej 18 - 9440 Aabybro

Telefon: 30 24 18 34 - jammerbugt@dn.dk

Danmarks
Naturfredningsforening

Til: Naturstyrelsen, Jammerbugt og Brønderslev Kommuner samt Pindstrup Mosebrug

28. april 2018

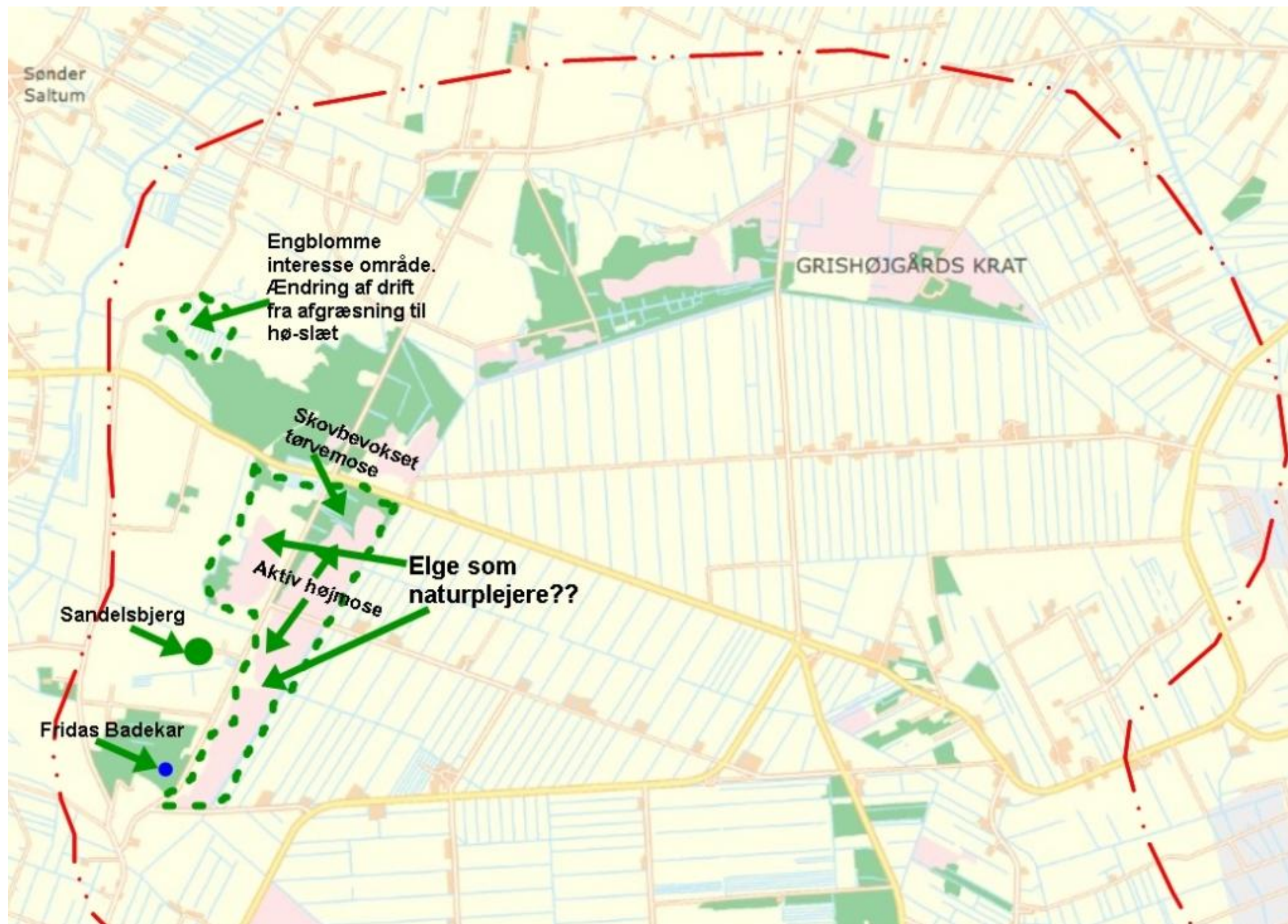
Vedr. forslag idéfasen for Store Vildmose under naturprojektet Interreg Canapé

Danmarks Naturfredningsforening er meget positivt for initiativet og vil hermed komme med forslag og brainstorme for hele St. Vildmoses interesseområde. Dermed være sagt at vi tillader os at kommentere på hele området og **ikke** kun Naturstyrelsens arealer i det in mente, at der er et kæmpe uforløst naturpotentiale, med den rette indsats.

DN vil ligeledes gerne være med i et rådgivende udvalg og vi vil gerne anbefale at vi i DN, gerne har 2 pladser i rådet, da det er et geografisk stort område med overlappende kommunegrænser.

Hermed input som **ikke** er i prioriteret rækkefølge, for en kommende natur indsats.

Den nordvestlige del af Store Vildmose:

Stavad Enge:

Danmarks tidligere største bestand af Engblomme, er bekymrende nok forsvundet. Ændring af driftsformen fra høslæt-eng til intensiv afgræsning har forårsaget engblommens voldsomme tilbagegang. Ejeren er opmærksom på problemet og har lavet en frivillig aftale med DN Jammerbugt ved at frahegne et mindre areal for afgræsning. I 2018 er det således 3. sæson, at det frahegnede mindre område, ikke bliver afgræsset og det bliver spændende i år at se, om det har givet resultat med engblommens tilbagekomst.

Tiltag: DN vil forslå en konstruktiv dialog med ejeren, hvorved der aftales en driftsplan på det ca. 30 hektar store interesseområde hvor engblommen tidligere har været talrig. Inden for dette interesseområde skal der kun være høslæt eller alternativt sen sommerafræsning.

Det bør kunne aftales, evt. ved en kompensation til ejeren, således der ikke sker økonomisk tab ved denne driftsændring.

Arealet er fredet, beliggende i N2000 område og har en HNV score på 8.

Bonus effekten er at denne driftsændring vil være til stor fordel for især vadefugle som dobbelt bekkasin, vibe, storspove samt engsnarren som i øvrigt er på udpegningsgrundlaget for N2000 området.

Fridas Badekar:

Tidligere en kendt og benyttet lokalitet, hvor byboere fra bl.a. Aabybro tog på madpakke tur. Historie og kulturen bør formidles her.

Fridas Badekar er delvis en tidligere mergelgrav. Historisk er mergeltilførslen til mosen interessant. Bl.a. gik der mergelbane fra mergelgravene ved Biersted til store dele af mosen. Mergeldepoterne ses stadig tydeligt langs bl.a. Sandelsvej.

Nu er området nærmere betegnet som et jagtområde, og hvor den brunvandede sø/vandhul, naturtype 3160 - er voldsomt nærings påvirket.

Der fodres massivt til ænder og tusinder af krikænder og gråænder kan nogle gange samles her, til stor skade for miljøet.

Tiltag: påbud om at stoppe fodring ved og i Fridas Badekar. Oprensning af bundfældet slam. En sti markering af en tur rundt om Fridas Badekar.

Sandels Bjerg:

Før i tiden et attraktiv og populært udflugtssted til oplevelse af f.eks. solnedgange eller kig ud over landskabet til Thise Kirke eller Børghlum Kloster.

Nu er udsigten i fare for tilgroning. Rydning af den nordlige skrænt for bæverasp, pil og nåletræ. Opmærksom på aktiv rævegrav.

Tiltag: formidling og ruteanmærkning frem og tilbage ad samme trampesti.

Skovbevokset højmose ved Dalgasvej:

Hvorfor ikke prøve at efterligne Lille Vildmose, med udsætning af elg, i den skovbevoksede tørvemoser, og nedbrudt højmose, og evt. også i den aktive højmose, hvor elgene kan klare naturplejen?

Hvor naturpleje er meget vandskelligt, nærmest umuligt, kan elg være den rigtige naturplejer mod trævækst som dunbirk og bæverasp.

Det kunne også være attraktivt for Jammerbugt som turistkommune, at udsætte elg og evt. bæver - f.eks. kan man komme kørende af Blokhushvej rute 559 og via grusvejen ved Dalgasvej kører man ind i det hegnede område St. Vildmose, hvor man kan således kan være heldig at opleve elge.

Et oplagt rewilding projekt. Ejerforhold godsejer Jørgen Skeel.

Højmosen ved Dalgasvej/Sandelsvej:

Fortsat sikring samt udvidelse af den aktive højmose, må være absolut første prioritet. Generet bør der fokuseres på højmosen ved Dalgasvej/Sandelsvej i lige så høj grad som højmosen ved Damvej (Aaby Mose). Lagg-området, som er grænseområdet mellem højmosen og det omgivende landskab, prioriteres ligesom randområdet lidt lavere end højmosen, men er ligesom randområdet en betingelse for højmosens eksistens.

Derfor er man nødt til at sikre afstrømningsbegrænsning mod de dyrkede marker.

For at opretholde den våde højmose ved Sandelsvej, og den høje biodiversitet, bør der ske en indsats af fældning af trævækst/ optrækning af træer, som spreder sig på højmosefladen. Hvis der ikke laves en naturpleje indsats her vil området med tiden blive til skovbevokset eller nedbrudt højmose og den aktive højmose med sin særegne botanik vil forsvinde.

Man kan med fordel udføre naturpleje delen ved at ringe nogle sporadiske træer, som deraf går ud, men som efterfølgende kan være levested for insekter mm. samt udkigspost for overvintrende rovfugle som eksempel Mosehornugle og Stor Tornskade, som der er en del af i vinter halvåret.

Tiltag: Alle nåletræer skal for så vidt fjernes på højmosen fladen. Træerne for det meste birketræer, fjernes langs med begge sider af Sandelsvej, så frøkilden til højmosen minimeres og højmosen formidles med et vue ud over højmosen, som ikke er muligt i dag pga. træerne langs med Sandelsvej. Ændring af hydrologi - Med nutidens viden, må det kunne lade sig gøre at ændre på hydrologien og fjerne nogle af de dybe afvandingsgrøfter, således naturlig hydrologi bliver aktuel igen inde i højmosen området, uden at påvirke landbrugsarealerne mod øst ved Sandels Fenner.

Rydning af trævækst langs med Sandelsvej, bør være et relativt lille indsats. Således kan man fornemme og formidle højmosen fladen.

Den sydvestlige del af Store Vildmose - Aaby Mose og Aaby Bjerg:

Grøn stiplede linje kan anlægges som en trampesti og boardwalk. Ca. 4 km lang og med en sløjfe med formidling af natur og mose.

Trædesten, Nørbjerg/Aaby Bjerg

Jammerbugt Kommune har gennemført et formidlingsprojekt, således at St. Vildmose nu kan få den fokus, som området er berettiget til. Historie, kultur og natur bliver fremragende fortalt, med en stor ny anlagt p. plads og et plankebro, udført handicap venlig, fører nogle hundrede meter ned til Trædestenene. Der er også anlagt en trampesti med rutepæl hen forbi Aaby Bjerg og retur. Ligeledes er det muligt at komme ind i den private, og fredede nærmest urørte løvskov med høj bio score. Småbladet Lind, den oprindelig stamme og Skov-kohvede er nogle fine botaniske hot spot som sammen med lyngbakken Aaby Bjerg danner rammen om en lille tur frem og tilbage.

Tiltag:

Formidling og adgang til naturen

Forslag til Trampesti/boardwalk til højmosen ved Damvej og forbindelse til Aaby Skov i alt ca. 4 kilometer sti-trace. Se kort nedenunder.

Sammenlignende med plankebroen ved Portlandmosen i Lille Vildmose. Erfaringen siger her, at publikum benytter sig af plankebroen og ikke går ud på højmosefladen, som derved også vil blive et uforstyrret område for dyre og fugle liv.

DN vurdere overordnet, at man udmærket kan anlægge en boardwalk i forhold til benyttelse/beskyttelse princippet, uden at det vil have negative konsekvenser for fugle- eller dyrelivet.

- Utallige gange har jeg i dette område ved Trædestenene og Aaby Bjerg, mødt folk på "afveje" som er på besøg i området og som savner en længere naturtur. Ligesom de spørger ind til hvor elgene opholder sig (Ja, man tager åbenbart fejl om hvilken mose man befinder sig i)...

Naturpleje: Hængesæk er under tilgroning. Dun-birk vinder frem. Bør beskæres om vinteren i en frost periode. Yngleområde for Trane.

Ørnebregne er en problem art og hvis den ikke holdes nede ved naturpleje, så kan den blive alt dominerende og udkonkurrerer andre arter.

Især et problem ved overgangen mellem Trædestenene og Aaby Mose.

Aaby Mose - højmosen ved Damvej

DN ser med stor interesse på det nylige ejerskifte, hvor Aage V. Jensen Fonden overtager Aaby Mose arealet efter familien Skeel.

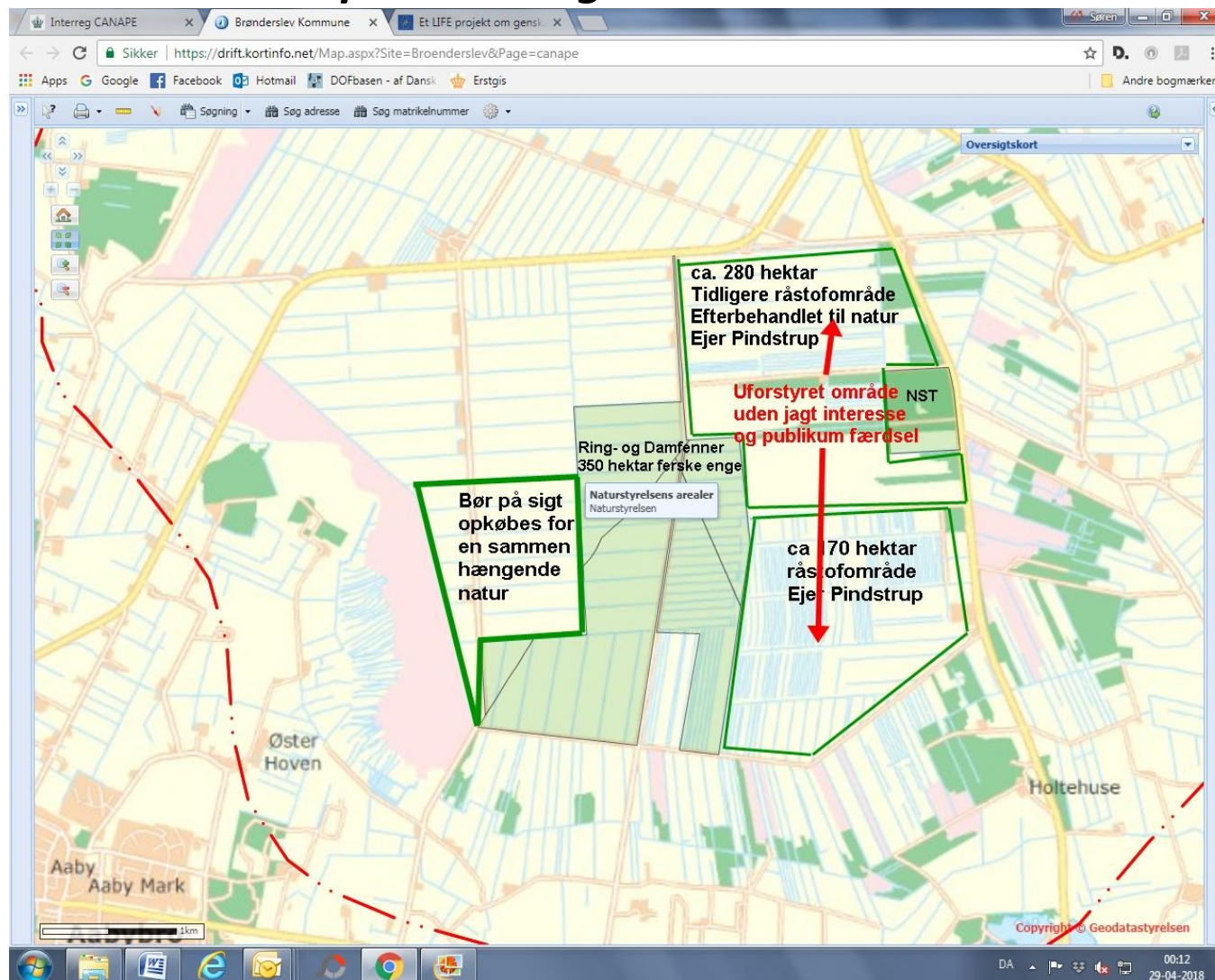
Udover dette ejerskifte sker der lige nu en positiv naturplejeindsats, støttet af EU midler med Raised Bogs in Denmark projektet, hvor man sikrer og genskaber højmoser. Man planlægger at sætte spuns langs højmosen her for at holde vandet inde på højmosen, således vandet fra mosen ikke løber ud i de dybe afvandingsgrøfter. Med denne indsats sikrer man at højmosen ikke tørre ud. Der vil også blive udført et større hugst af træer som er uønsket på højmosefladen.

Tiltag:

Rydning af trævækst og sikring af afstrømningen til dyrkede arealer stoppes, ved hjælp af spuns og sløjfe de dybe afvandingsgrøfter til en naturlig hydrologi.

Formidling og adgang til naturen: Anlæg af p. plads ved Ringvejen og et udsigtstårn. Forslag til trampesti/boardwalk hen til Trædestenene og Aaby Bjerg.

Den sydøstlige del af Store Vildmose - Damfenner og Ringfenner, Naturstyrelsens areal - Pindstrup Mosebrug

Naturstyrelsens areal på ca. 350 hektar stort, er ferske enge, beskyttet efter Naturbeskyttelsesloven.

Ring- og Damfenner:

Arealet bliver sommerafræsset af kvier og kalve. Denne afræsningen har fundet sted i mange årtier. Der er bemærkelsesværdigt få fugle forår og sommer. Især er der mangel på ynglende fugle.

Arealet er ellers om vinteren et godt fourageringsområde for rovfugle på jagt efter mus mm, hvor især musvåge og fjeldvåge og flokke af sjaggere ses. De mange tusinde sangsvaner og kortnæbbede gæs med flere, fouragere for det meste på de dyrkede marker indenfor St. Vildmoses interesseområde. Der er generelt ikke mange blomstrende urter, udover en enkelt plettet gøgeurt lokalitet.

Der er et KÆMPE uforløst potentiale her på statens fenner. Med få virkemidler kan der dannes mere våd natur, som udover at være biodiversitets fremmende, også er en klima gevinst. Et af de vigtigste virkemidler for at binde CO₂ i jorden, således den ikke ryger op i atmosfæren, er at stoppe tørveforbrændingen, som kan gøres ved at gøre disse arealer våde igen og ændre til naturlig hydrologi.

Tiltag:

Naturgenoprette med fokus på forskellige metoder for at lave en mosaik af forskellige naturtyper. Ved en kortlægning af højdeforskelle og jordtype kan man dele området ind i forskellige naturgenopretnings zoner.

DN vil gerne komme med følgende naturgenopretnings tiltag:

- Naturgenoprette med fokus på kalkfattig mose på sigt højmoser - første prioritet. **Virkemiddel** fjerne afvandingsgrøfter og overgå til naturlig hydrologi.
- Et område kan man tørveskrælle og lade mineraljorden være tilbage.
- Lave paddeskrab.
- Grave vandhuller.
- På tørre lidt højtliggende arealer, kan med fordel plante læhegn med fuglekirsebær og andre bær træer og buske som er velegnede til det sure jordbundsmiljø?? Evt. eg for på sigt af have nogle større solitære ege stående.
- På vådere arealer plante levende hegn, som Rødel, som er naturligt hjemmehørende i moser. Kan med fordel plantes i de forhåbentligt snarligt tildækkede og sløjfede afvandingsgrøfter.
- Bevare områder med ferske enge til høslæt, 1 gang årligt. For at fremme urter.
- Lad ferske enge helårs afræsse ekstensivt med robuste kvæg racer eller heste uden tilskudsfodring.

Ringfener marts 2018 - Endeløse vidder næsten uden naturindhold.

Danmarks Naturfrednings Jammerbugt afdelingens afsluttende bemærkninger:

For at skabe en sammenhængende natur og samtidigt være et input til et Grønt Danmarkskort, så kunne man med stor gevinst for naturen, opkøbe et område mellem den aktive højmose og statens græsningsfener. Se kortet oven over.

Ved hjælp af jordfordeling, fonde, kommune, stat og private donationer eller andet, vil det kunne lade sig gøre.

Området er i dag dyrket med store afvandingskanaler.

Pindstrup Mosebrug er en af de store jordejere og har en stor indflydelse for områdets udvikling. DN er naturligvis meget tilfreds med at der er stillet vilkår til efterbehandlingen efter endt råstofindvinding, således at Pindstrup Mosebrug efterbehandler til naturformål, med sigt på højmose.

Det tegner godt for fremtidens natur i Store Vildmose.

Se kort nedenunder

Med venlig hilsen

Søren Rosenberg,
formand for DN Jammerbugt